

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรในการวิจัย คือ สมาชิกและบุคลากรของ อบต. ประกอบด้วย ประธานสภา อบต. รองประธานสภา อบต. เลขานุการสภา อบต. และสมาชิกสภา อบต. จำนวนสามคน รองนายก อบต. เลขานุการนายก อบต. ปลัด อบต. หัวหน้าส่วนการคลัง และหัวหน้าส่วนโยธา รวมเป็นจำนวน 11 คน ต่อ 1 อบต. โดยเป็น อบต. ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตรัง ปรังจันบุรี ระยอง และสระแก้ว รวมทั้งสิ้น 365 อบต. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 อบต. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 220 ชุด จาก 20 อบต. ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของชุมชน ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเข้มแข็งของชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS ในการหาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ และใช้โปรแกรม LISREL 8.80 เพื่อวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามสมมติฐาน ปรากฏว่า ผลการตรวจสอบค่าสถิติไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 40.42 โดยมีค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ (p) เท่ากับ .28 ทิ้งองศาอิสระ (df) เท่ากับ 36 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .97 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .94 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .02 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .02 กราฟคิวพล็อตมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสูงสุด เท่ากับ 1.97 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ (2.00) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามคือความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ .75 แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 75

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความเข้มแข็งของชุมชน ได้รับอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรแฝงคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก โดยมีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ .84 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .37 และอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ

.47 และมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรแฝงภาวะผู้นำเท่ากับ .91 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชนเท่ากับ .51 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงเป็นค่าบวก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงความเข้มแข็งของชุมชนกับตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเท่ากับ .75 ตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับตัวแปรแฝงคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกเท่ากับ .83

ผลวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยตัวแปรคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความเข้มแข็งของชุมชน รองลงไปคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้คุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของชุมชนผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แสดงว่านายก อบต. ที่มี คุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก และมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยความเข้มแข็งของชุมชนได้รับได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมจากตัวแปรคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก และได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผ่านตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับทฤษฎีของ Goleman (1998) และ Snyder and Lopez (2002) และ Bass (1998) และงานวิจัยของ Youssef and Luthans (2007) Peterson and et al. (2009) และบางส่วนของงานวิจัยของ Li (2002) ดังนั้น จึงอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐาน ดังนี้

โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก สอดคล้องกับการวิจัยของ Peterson et al. (2009) และผลการวิจัยบางส่วนของ Li (2002) ที่พบว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกในระดับสูงของผู้นำ โดยคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกคือ การเป็นผู้มีความหวัง มองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่นที่ส่งผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเบส (Bass, 1998) ที่ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อธิบายว่าประสิทธิผลขององค์กรที่อยู่ในระยะการเริ่มต้น มีผลต่อการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นของผู้ตาม และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่สนับสนุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร โดย Snyder and Lopez (2002) อธิบายว่าผู้นำที่มีความหวัง มีเป้าหมายชัดเจน รับรู้ความสามารถของตนเอง มีวิธี การคิดหาหนทางที่หลากหลาย มีการวางแผนสร้างและเลือกเส้นทางที่มีประสิทธิภาพในการที่จะบรรลุเป้าหมาย ความหวังเป็นแรงสนับสนุนให้บุคคลมีแรงจูงใจในการกำกับตนเองให้เดินไปบนเส้นทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย แต่เมื่อมีอุปสรรค จะใช้เวลามากขึ้น และอาจใช้เส้นทางสำรองที่ดีที่สุด ผู้นำที่มองโลกในแง่ดี จะอธิบายถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ด้วยสนับสนุนความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลง

ขึ้นไปในทางบวก คิดและคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ที่ดี และแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวกอยู่เสมอ มีความอดทน และสามารถจัดการปัญหา และนำไปสู่ความสำเร็จได้ และถ้าผู้นำเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นอยู่ในระดับสูง จะแสดงพฤติกรรมเชิงบวกในการปรับตัวด้านทานและรับมือกับความเครียด ปัญหา และอุปสรรค และสามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงออกอย่างมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นตัววัดประสิทธิภาพของ อบต. ซึ่ง Bass (1998) และ Youssef and Luthans (2007) ได้กล่าวถึงผลสำเร็จขององค์การว่ามีมุมมองที่หลากหลาย การส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การที่นายก อบต. มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ มีการกระตุ้นทางปัญญา และมีการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จะทำให้การบริหารงานพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็ง ด้วยการทำให้ประชาชนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ตามทฤษฎีของ Bass (1998)

คุณลักษณะจิตวิทยาเชิงบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน ตามทฤษฎีของ Snyder and Lopez (2002) ผู้ที่มีความหวังจะกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย และเมื่อมีเหตุการณ์วิกฤต หรืออุปสรรคจะอธิบายเหตุการณ์ในทิศทางบวก จะมองโลกในแง่ดี ทำให้ยังคงรักษาความหวัง และสามารถก้าวผ่านอุปสรรคไปได้ ซึ่งในงานพัฒนาชุมชนนั้น มุ่งหวังผลักดันให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สร้างความร่วมมือและเกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนา และแก้ปัญหาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ตรงตามความต้องการของประชาชน คุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก (การมีความหวัง การมองโลกในแง่ดี) ของผู้นำ จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในชุมชนโดยเฉพาะผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาชุมชน จะได้มีโอกาสกำหนดวิธีการดำเนินงานที่จะทำให้แผนพัฒนาชุมชนบรรลุความสำเร็จ อีกทั้งการบริหารงานของ อบต. นับเป็นการทำงานท้องถิ่นระดับรากหญ้าที่ต้องอาศัยความยืดหยุ่นของนายก อบต. มากกว่าการยึดมั่นในหลักการจนเกินไป เพราะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นการทำงานที่ต้องเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งบางครั้งด้วยความหลากหลายของคนในชุมชน จึงอาจมีบางที่จะเกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยก คุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก (การมีความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่น) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ (DuBrin, 1998; Owen, 2012; Goleman, 2002 อ้างถึงใน สุเทพ พงศรีวัฒน์, 2550, หน้า 133; ยุทธนา ภาระนันท์, 2551) ที่ส่งผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายก อบต. ตามองค์ประกอบทั้งสี่ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ มีการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ มีการกระตุ้นทางปัญญา และมีการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้นายก อบต. สามารถทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ด้วยความหวัง และการมองโลกในแง่ดี จะทำให้คนในชุมชนรับรู้หรือได้รับอิทธิพลในการยึดมั่นในวิสัยทัศน์ และเกิดการถ่ายทอดมุ่งสู่ประชาชน หาวิธีการดำเนินงานที่จะทำให้ได้บรรลุตามแผนพัฒนาชุมชน รวมถึงการผลักดันให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นต้องสร้างแรงบันดาลใจ ทำให้มองเห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าตนเอง และเมื่อเกิดการมีส่วนร่วมแล้ว การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลจะเป็นการแสดงออกของภาวะผู้นำที่จะทำให้คนในชุมชนยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของตน

ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง ที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน ดังนั้น การที่ผู้นำ นายก อบต. เป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก จะทำให้คนในชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงและปลอดภัย มีวิสัยทัศน์ของชุมชน และเกิดความรักและหวงแหนของคนในชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชน (นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ, 2550) ที่แสดงถึงความสำเร็จของการบริหารงานของ อบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นหน้าที่ของนายก อบต. ในฐานะผู้นำที่จำเป็นต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่สำคัญต่อ อบต. ไปสู่การยกระดับจาก อบต. เป็นเทศบาลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่ส่งผ่านนายก อบต. ที่แสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่นายก อบต. จะนำไปเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งด้วยการประเมินและฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความหวัง มองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่จะทำให้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ มีการกระตุ้นทางปัญญา และคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาร่วมกันของคนในชุมชน อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก การเป็นผู้มีความหวัง มองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่น สนับสนุนการแสดงออกในการบริหารอย่างผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ดังนี้

1. นายก อบต. มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง จำเป็นต้องประเมินและพัฒนาฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีความหวัง มองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่น ทำให้ตนเองมีเป้าหมายและวิธีการในการจะทำให้บรรลุเป้าหมาย มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีพลังใจที่จะฝ่าฟันวิกฤติความเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณสมบัตินี้จะทำให้ผู้ตามหรือทีมงานรับรู้ผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งนำไปใช้ในการสร้างผู้นำในระดับอื่นให้มีคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นแนวร่วมในการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยงานดูแล อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรจัดให้มีการประเมินคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้มีการอบรมและติดตามประเมินผลการพัฒนาโดยยึดความเข้มแข็งของชุมชนเป็นประสิทธิผลประสิทธิภาพที่สะท้อนการบริหารงานของนายก อบต. ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยใช้โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก ด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multigroup Analysis) เช่น กลุ่ม อบต. ในภาคอื่น ๆ หรือในเทศบาล หรือ อบต. ที่ขนาดต่างกัน ว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยา และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายก ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนต่างกันหรือไม่
2. เนื่องจากความเข้มแข็งของชุมชนมีหลายมิติ ซึ่งคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายก อบต. อาจส่งผลได้ดีมากในบางมิติของความเข้มแข็ง จึงควรมีการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้น
3. ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายก อบต. เพื่อศึกษาเจาะลึก โดยพิจารณาคุณลักษณะทางจิตวิทยาและการแสดงภาวะผู้นำของนายก อบต. ในทุกมิติที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
4. ควรมีการศึกษาวิจัยความเข้มแข็งของชุมชน หรือการศึกษาระยะยาว เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจิตวิทยาของผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. เนื่องจากระยะเวลาที่สั้นอาจไม่เห็นผลชัดเจน ถ้าติดตามในระยะเวลาที่ยาวขึ้นจะเห็นผลที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนชัดเจนขึ้น
5. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกส่งผลผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายก อบต. จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาต่อ เพื่อความเข้าใจที่สมบูรณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของนายก อบต. ต่อไป